

GIÁ BÁN

ĐÔNG-PHÁP	NGOẠI - QUỐC
Một năm... 5.500	6.500
Sáu tháng... 3.500	4.500
Ba tháng... 1.500	2.000

Mua báo phải trả tiền trước.
Thơ và mandat gửi cho
M. TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN. - A1
đăng quảng-cáo, việc riêng,
địa thường - nghị trước.

TIỀN-NG-DÂN

Chủ-nhiệm kiêm Chủ-bì
HUỲNH - THỨC - KHÁNG
Quản-ly
TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

La Voix du Peuple
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

HIỆP-THỜI - QUẢN
Số 173, đường Đông-ba, Huế
Ngày-thời số 61
Giấy-thiệp số: số 62
Giấy-thiệp: TIỀN-NG-DÂN - Huế

Làm việc cốt
đừng để qua cơ-
hội, vì cơ-hội qua
rồi là hỏng.

CÔNG MỘT ÍT SỬ-LIỆU VỀ KHOẢNG CẬN-ĐẠI NƯỚC NHÀ

PHÊ-BÌNH HAI BÀI « THỜI - VỤ - SÁCH » TRONG BÀN QUY-ƯU-LỤC CỦA ÔNG NGUYỄN-LỘ-TRẠCH

HUỲNH-THỨC-KHÁNG

(Tiếp theo)

Bài « Thời vụ sách hạ » làm năm Nhâm-ngọ, Tỵ-Đức 35, trong nhíp Hanoi thất thủ ông Hoàng-Điện từ tiết. Thời cuộc càng nguy bức, việc nước càng rắc rối mà lòng lo nước của một nhà chí sĩ càng thêm nóng xốt nùng nân, nên bài sau này trừ hoạch tương tế, nghị luận xác thực, chăm về đường thực hành hơn là lý luận, có vẻ nghiêm trọng và khẳng khái hơn bài trước. Đầu tiên nói:

« Nói việc nước trong lúc vô sự thì có thì giờ cải cách mà khi vi không ai chịu tin. Nói khi sau việc đã xảy ra rồi, thì người ta dè, tin, lại khổ về không có thì giờ mà cải cách. Vì đều tin nghe cùng sự cải cách thường thường trái ngược nhau, thành ra trong nước đến không còn có ngày lam gì được, mà những người chỉ sĩ chỉ ôm suông cái mồm bất bình ! »

Ngày nay không phải như ngày trước là làm được mà không chịu làm, ngày nay có muốn làm lại khổ rằng làm không kịp. Vay theo tình thế ngày nay mà lo tìm phương sách gì cho van toàn, thật là việc khó; vì mưu việc lâu dài thì người ta cho là vu khoát, mà mưu mưu công việc cận gần thì thành ra việc cứu may. Văn biết nói ra không khỏi hai cái bệnh « vu khoát » và « cứu may » ấy, song tâm lòng yêu nước không thể nín thinh, xin bày năm điều thời vụ như dưới:

- 1/ Cứ nơi hình thạng (1) để giữ bền gốc nước (giới đó ra Thanh-hóa).
- 2/ Đôn diễn.
- 3/ Luyện binh.
- 4/ Học cơ kni phương Tây.
- 5/ Quảng giao với ngoại quốc.

Năm đều bàn trên này, mỗi đều có vạch đường chỉ lối, cách sắp đặt cùng việc lần hành, có qui mô thế tự phân minh, chứ không phải lời nói suông như bọn vua sĩ ta ngày nay. Tuy là năm điều thặng dư, đối với tình thế hiện thời, đã thành lời nói cũ, song đương lúc bấy giờ (cuối triều Tự-Đức) thì bài thời vụ sách của ông, ai cũng

(1) Hình thạng là nơi địa-thể hiểm yếu mà lập lại.

phải nhận là bài thuốc cứu thời rất đúng bệnh. Không những trong phương mào cao áo dài ngời không ăn thì lúc bấy giờ, không ai có được lòng nhiệt thành ái quốc, kiến thức cao xa ấy, mà dấu cho những bọn học giả hấp thụ văn hóa Âu-tây trên găm mười năm nay, bảo cầm bút viết chuyện nước nhà, cũng để có mấy người chỉ vạch tình thế, nói rõ bệnh căn và thuốc chữa được một cách rõ ràng như thế.

Ngoài hai bài « Thời vụ sách » có hai bức thư đưa trình các nhà đương cuộc.

1/ Thượng chấp chánh thư. — Thư này đưa trình năm nhâm-ngo (1882). Lúc ấy việc Cơ-một cử ông sang Hương cảng học các nghề cơ xảo, mới ông đến hỏi hành chỉ sự nghi thế nào. Ông nhận đưa bức thư này, đại ý nói cải cách nội trị và công việc ngoại giao.

2/ Thượng phụ chánh đại thần thư. — Bức thư này đưa năm nhâm-thân (1884), năm này vua Tự-Đức mất rồi, tức Kiến-phúc năm (đạo) Nhân-phủ Phụ chánh mới ông và ông Phạm-phú-Đương (con ông Phạm-phú-Thứ, có hiệu việc ngoài nhiều ít) đến hỏi. Ông nhận đó đưa bức thư này. Bức thư này là bức thư cuối cùng mà ông ta không còn chút trông mong vào triều đình nữa. Ông nói (lược):

« Trước tôi có thư bàn luận rất tường, như lúc bấy giờ mà 30 năm, còn có thể làm kịp. Nay thì muộn lắm rồi ! Song muộn mà có làm, còn có cơ hội một chút, nếu không quá quyết thì đại cuộc đã định mà kẻ hữu tâm ai cũng ngã lòng... Tôi rói má gờ gáp, chỉ làm cho nó rồi thêm, song cứ ngồi khoanh tay mà chờ cho khối rồi, ấy là một lẽ không có thể được. Cái rói ng'ny nay, đáng lẽ nên gờ rói trước 10 năm kia, đến nay mà cuộc rói vẫn còn nguyên, ấy là tại với gờ gáp muộn mau, hay là dẫn giá hờ bưng mà để cho đến ngày không còn chỗ gờ nữa ! »

Mấy bài trong bản « Qui ưu lục » như trên đã kể, trước có bài tựa sau có bài kết, do tay ông làm, năm Kiến-phúc, nhâm-thân (1882). Hai bài cũng

chỉ mấy hàng văn tắt mà ngụ ý sâu xa, to lòng bi phẫn đến tội bực. Đại ý nói: « Một kẻ sĩ cùng có lòng lo đời bất đắc dĩ mà nói. Lời nói ấy đương thời, không ai nghe mà sót lại đời sau nhiều người, qui chuông. Sự được mất ấy, có quan hệ gì với kẻ nói ấy đâu, mà đối với cuộc đời thật có quan hệ nhiều. Đem thu mùa lạnh, ngồi ở trên trời xem mây bài mình viết ngày trước, dưới đèn ng'ny, bất đắc thờ dài, nói nhiều mà chẳng làm được chút gì, cuộc đời đổi thay, thành ra lời nói như câu sấm. Ôi ! thiên hạ chịu đều họa mà mình lại hưởng cái tiếng « biết nói » nhân nhân quân tử không lấy làm đau lòng hay sao ? »

Đấy, bản Quy ưu lục của ông Nguyễn-lộ-Trạch mà kỳ già được học, đại khái như trên đã thuật. Học giới nước ta như Nguyễn-trường-Tộ (ông này cũng triều Tự-Đức, có mấy bức thư nói thời thế cũng rõ ràng lắm) Nguyễn-lộ-Trạch, mà được thực hành lời nói của họ thì cuộc cải cách đ'nh sớm kia, khổ vì sinh trong cái xã hội khoa cử thành hành chế độ thục phục, thành ra có kẻ xương mà không có người họ, chỉ mang tâm lòng nhiệt thành cùng những điều kiện kiến theo xuống chín suối mà không được bỏ ích cho đời. Tuyệt chuyện ông Nguyễn-lộ-Trạch mà không sao ngăn mỗi người ngui cho xã hội ta !

CÁI ĐỜI ĐI MAU

Xe hơi lâu bay đã bầu đất, giậm thì giờ... cái mợe đích chỉ làm sao cho mau chóng rồi... càng mau chóng.

Hiện nay xe hơi đi thử những 300, máy bay bay được những 600 cây số một giờ, là chuyện đã mới lạ gờm ghê rồi. Thế mà ông Blériot lại còn nói rằng trong lại sự mau chóng trên con đường vận tải công tăng lên vô ngần nữa. Người ta đã định chuyện bay trên các tầng không khí đến 1.200 cây số một giờ.

Một tờ báo bên Pháp vừa rồi có đăng rằng Ludwig sau hiện nay kỹ sư Wasseige của hãng Farman và ông Junkers ở Dessau đương nghiên cứu mỗi người mỗi ng'ny về cách bay cao 15.000 thước trên tầng không khí trên.

Còn sự sửa đổi trong việc bưu điện nữa: người ta nghĩ ra một thứ máy « bản thư ». Máy này mỗi khi nó ra thì như một trái phá mà sức mạnh vô cùng, lại bắn một thứ đạn riêng về một hướng. Những hòn đạn này bị hòm và to (tất) lại đẩy những thư tin. Một đồng thư 5 tấn (500 kilos) từ Bà-linh (kinh thành Đức) qua đến Mỹc-tu-khoa (kinh thành Nga) sẽ đi trong 11 phút và từ Bà-linh qua Luân-đôn đó thành Anh) thì chỉ trong 6 phút. Tiền được mỗi một gam (gramme) thư gởi đi cách này sẽ định là 6 xu.

Không biết rồi đây khoa học còn phát minh thứ gì mau chóng hơn nữa không !

G. H.

CHUYỆN ĐỜI

Tôi tiếc cái thuyết trung dung quá !

Đức Khổng tử là một nhà tâm lý học đại tài. Ngài biết cái con « thú người » là gì, có thể làm nổi những gì, nên ngài không nói chuyện viển vông, mà để lại cho ta cái thuyết trung dung rất khôn khéo. Ngài biết sự người ta là hèn, ngài không ép làm chi những chuyện cao xa, mà chỉ giảng làm đúng mực vừa phải — trung dung — mà thôi. Ta thử so sánh cái thuyết thì báo của ngài với thuyết thì báo của Đức Cơ-đốc (Jesus Christ) thì đã thấy khác. Ngài vẫn g'ny lấy đầu lãnh báo lại đầu lãnh (đi đờ báo đức) nhưng đối với đầu d'nh, thì ngài lại báo lấy đầu ngay thẳng công bình mà đối lại đầu d'nh (đi trực báo oán). Vì dụ như đối với người có sẵn tâm tam giúp đỡ cho ngài thì ngài cũng lấy từ tâm đáp lại, còn đối với người ăn trộm trong lúc đêm khuya vô đạo ngay nhà ngài, mà ngài bắt được thì ngài đem đến cửa công ngay, chứ không dung. Đức Cơ-đốc thì khác. Đức Cơ-đốc lại giảng rằng chẳng những phải thì sự đức cho người lành mà cũng phải thì sự d'nh cho người d'nh nữa. Ngài nói: Nếu có ai vì một cái bèn mà tay phải của anh, anh hãy đưa luôn cả tay trái cho người ấy và nữa. Không những ngài giảng mà ngài cũng làm y theo như thế (khi bị quân G.u-dêu (Juits) bắt đóng đinh trên thập tự giá, d'nh lòng quên của ngài, ngài vẫn ng'ny mặt lên trời cầu nguyện « Chúa Cha » tha tội cho những người giết mình. Chuyện Đức Cơ-đốc, ai thì tôi không dám nói, chỉ tôi thì xin chịu ! Không làm sao bắt chước được.

Vi thế mà thuyết trung dung tuy có chỗ không hợp với tình thế ngày nay, — đó là chuyện có quan hệ đến con đường đi tới của đặc vị nhân, tiến tiến, — nhưng tôi cũng rất phục nó vì nó là hợp với phần đông hạng người tầm thường và làm cái cường rất đúng cho hạng này. Chứ phải thì ai này trong việc xử thế đối với ph'nhau đều theo thuyết trung dung thì sao có những nỗi éo le mà ta thường thấy trong xã hội.

Vừa rồi có nhíp đi về mấy hạt nhà quê, nhân cái mùa thu năm nay mà tôi trông thấy được hai chuyện trái với cái thuyết trung dung. Trước là chuyện mấy ông thầu khoán đối với nhân công. Đường xe lửa đương bắt đầu làm lại gặp cái khoảng nhân công r'nh. Kinh tế không hoàng, mùa mất, lúa gạo hạ giá... b'nh nhiều cái cỡ mấy ông thầu lợi dụng để niết sách công nhân. Nhưng trả giá thế nào cũng không sao, « b'nh » rõ cũng hơn người không», anh em lao động cũng bằng lòng nai lưng ra g'nh đất. Thế mà tiền công các ông thầu còn không chịu trả, cứ triển r'nh với h'nh mai. Cho đến lúc này các ông cũng không chịu trả tiền thiếu cho công nhân làm thuê. Thành thử lại hạt Tam kỳ (mà chắc ở cách hạt khác cũng không tránh khỏi) mới có xảy ra các lần xuống xuống giữa công nhân và nhà lãnh binh, xuống dưới rất kịch liệt đến phải tri' đánh nhau, rồi b'nh công việc mà kéo nhau đến cửa công lãnh d'nh.

Các ông lãnh binh ơi ! không ai biếu các ông theo gương Đức Cơ-đốc, đem tiền và lương cho người, nhưng phải đủ mức trung bình, phải trả tiền công cho phải là ch' !

Có người nói mấy ông thầu khoán phần nhiều không học chữ Hán cho

CHÁNH-SÁCH NHẬT-BẢN

ĐÒI VỚI TRUNG-HOA

Cuộc Trung-Nhật xung đột xảy ra ở Mãn châu và Thượng-hải, liệt cường lấy công ước mà điều đình, các nhà báo theo dư-luận thế giới mà bàn giải, thấy đều là những lời suy trào của khách bàng quan. Mới rồi tờ Ngoại-giao Thời báo Nhật bản phát biểu một bài nói rõ chánh sách đối với Trung-hoa, nguyên do thế nào, kế hoạch thế nào, cho đến sau này xử trí thế nào rất là tường tận, không khác gì đờ toang cái màn kín mà người Nhật ng'ny ng'ny sáng tỏ lại nay cho thế giới cùng thấy mà không thêm thêm điếm chút gì cả. Nếu liệt cường mà xiển theo một chiều với người Nhật thì tiền đờ Trung-Hoa sau này rất là nguy ngập, nên dư luận người Tàu đối với chánh sách người Nhật phát biểu nói trên rất là bất bình, nhưng chưa biết có tìm ra phương pháp gì mà đối phó và phòng ngự được không. Đó là một đ'nh mà phần nhiều đương lo thay cho mấy trăm triệu dân Trung hoa. Vậy trước ta hãy xem chánh sách đối với Trung-hoa của người Nhật thế nào:

1) Câu chuyện Thượng-hải không phải là cái chánh sách nhân cuộc Mãn Mông mà kéo dài ra, chính là cái chính sách ngắn d'nh của ngõ nước Tàu. Điều ước quốc tế, kết quả chỉ làm cho người Trung-hoa thiệt sự vận động bài ngoại, x'nh hại đến tánh mạng tài sản và cá quyền lợi của người ngoài; tự trong người Nhật chịu thiệt hại nhiều hơn. Chánh sách Trung-Hoa, bước thứ nhất là yếm đảo Nhật-

Ông OUTREY và ông GUÉRINI bị đ'nh ra trước tòa về tội gian lận trong khi tranh cử

Ông de Lachevrotière và ông Rochet sau khi thất bại trong việc tranh cử, có đ'nh đơn kiện hai ông Outrey và Guérini về tội gian lận trong khi tranh cử.

Chiều theo đ'nh luật ngày 31 mars 1914 nên bữa 30-5 vừa rồi tòa án trung'ry Saigon đã đ'nh hai ông kia ra trước tòa. Thấy kiện Réguier cái cho ông de Lachevrotière, và thấy kiện Blaquetère cái cho ông Rochet.

l'âm, các ông « x'nh ph' » thuyết trung dung. Nhưng tôi đi ra một hạt khác, thì lại có ông học trò Đức Khổng mà cũng không muốn nhìn nhận thuyết trung dung nữa.

Có phải là đ'nh trong hạt kh'nh số vô lợi không ? Ông thầu khoán với quan huyện không hợp với thuyết trung dung là vậy đó: một đảng đến hạn trả tiền thì chea chịu trả, một đảng thuê còn hoàn ngày mà bắt thầu g'nh, một đảng mượn một đảng sớm, chứ không chịu đúng mực « tr'nh », mà sớm mượn thầu trả tiền trễ của có có, đến như ông huyện đáng công lối cấy ngh'nh, kia như tôi nói trên thì thật quái quá !

Loanh'nh

bản, bước thứ hai là xoay mỗi súng sang các nước Âu Mỹ (?), rồi là làm nguy cho cuộc hòa bình A-đông. Nhật bản rất trông cho Trung-hoa sớm tỉnh ngộ, mà bọn « ch'nh đạo của Trung-hoa không những không biết tự x'nh, lại đ'nh những thủ đoạn x'nh bại đ'nh: ch'nh đ'nh của nước Nhật bản. Quốc dân Nhật bản đ'nh khoan đại đến b'nh nào, cũng không thể ăn nhân được. Ấy là cái tánh ch'nh chúng của cuộc sự biến Mãn-châu và Thượng-hải. Đ'nh trước tình thế ấy, Nhật bản không thể không có một cái phương sách đối phó. Về phương diện Mãn Mông lịch sử địa lý có quan hệ mật thiết với Nhật-bản (?), tuyệt đối không đ'nh nước thứ ba nào can thiệp đến. Còn các vấn đ'nh về Trung-hoa bản đ'nh, Nhật-bản sẽ có đ'nh cần phải hiệp-điều với các nước.

2) Cuộc vận binh ở Thượng-hải, Nhật bản chú ý nhất về việc quân rất nhiều, mà tiền thất về thương nghiệp, kinh tế và tinh thần cũng không ít. Trong cơn mất người Âu Mỹ thấy thế cho là « người Nhật « v'nh », cho là vô ý nghĩa. Kể thì nói hành động quá lễ, kể thì nói đ'nh chánh sách địa lý mà giải quyết vấn đ'nh khó khăn trong nước, có người chỉ trích Nhật-b'nh là công bình đ'nh vô, lại ng'ny là x'nh lược. Cách phản đ'nh ấy, chỉ tỏ ra là không r'nh chân tướng ch'nh mà: Nhân phong triều bãi Nhật của Trung-hoa, mà người Nhật không chịu nhận được. Ấy là sự thực. Song đ'nh việc người Nhật đối Hoa mà nhận làm câu chuyện gi'nh hi'nh vật, thì chỉ là « xem tướng ngoài da ». Kể đã 13 năm nay (năm Đại-chánh thứ 8, 1909), người Nhật chịu sự đ'nh chế vô lý của Trung-hoa, nhân ngại đã tội bực, nên lý tánh cấp cho người Nhật một bài tiết luận là: Nếu không đ'nh Trung-hoa mà đ'nh dưới quyền thục phục của liệt cường hợp đ'nh, thì không phương gì mà chính cứu được.

Trạng thái vô chánh phủ ở Trung-hoa b'nh trong thì rối loạn không ngày nào thôi, b'nh ngoài thì chà đạp công lý quốc tế (?). Nguyên nhân là từ sau trên Âu-ch'nh, bao nhiêu đ'nh thục phục của liệt cường thì cho Trung-hoa đều tiến mất cả. Có một vài nước toan yếm lực Trung-hoa thì Trung-hoa liên đ'nh cái thủ đoạn « lấy nước này chế nước kia », phán giải mỗi hiệp điều của các nước. Vì các nước ngh'nh hợp Trung-hoa, thành ra Trung-hoa hiện nay mà thành cái trạng thái vô-chánh phủ, một phần lớn tại bọn giai cấp ch'nh đạo Trung-hoa đã đánh, mà chánh sách liệt cường đối Hoa cũng chịu một phần « đi to.

3) Cuộc rối loạn Trung-hoa, không những có hại cho Nhật bản mà còn nguy đến cuộc hòa bình A-đo-g nữa. Cuộc hòa bình A-đo-g là một cái cơ sở của cuộc hòa bình thế giới, mà cơ sở ấy một bên thì đ'nh trên cái nền Trung-Nhật hai nước hòa hiệp nhau, còn bên kia thì đ'nh trên cái nền oán tin v'nh ch'nh của Nhật-b'nh.

(Xem qua trang 4, 6, 7)

ETABLISSEMENTS

BOY-LANDRY

Place du Théâtre — SAIGON
Boul. Rollandes et Henri-Rivière — HANOI
Boul. Paul-Bert — HAIPHONG
THAKHEK — LAOS

Vi mua buôn tại Tây nên bôn Chi-
diêm của chúng tôi ở Đông-Pháp

BAO GIỜ

cũng có thể hiện các quý-vị
được những hàng thật

THƯỢNG HẢO HẠNG

mà giá lại

RẤT RẺ

MỘT CÁI GƯƠNG NHÂN-CÁCH PHỤ-NỮ

PHÂN ĐẤU VÀ CHỨC NGHIỆP

trên đường sinh-hoạt

Lời tự-thuật của Lu-nhi phu-nhân (người Pháp)
lúc sang du-lịch bên Mỹ
(Tiếp theo)

III. - Sự cạnh tranh trước cuộc thi. - Trong khóa mục thi nghiêm, công nghiệp điều lệ và công nghiệp vệ sinh, ta cùng bọn họ vẫn chưa học như nhau, song có khác là bọn họ có giáo dục sẵn nhiều hơn, nên mau hiểu hơn, nhưng chỉ ta đã quyết, không sợ cuối nào. Kể từ thượng tuần tháng 1 đến 10 tháng 5 thì bắt đầu vào thi. Trong khoảng ấy, mỗi ngày từ 6 giờ mai chợ, đến quá 11 giờ tôi con mắt mờ mờ không đọc được nữa, ta mới nghỉ. Trong khoảng ấy, không xem báo, không nói chuyện với khách; sớm giậy dậy ăn chỉ xem qua trình thức công văn; trong phòng ta để bài trí đủ, đầu tóc chải đầu rửa mặt cũng cạo sạch. Có khi đọc nhiều mà mắt như mù, ra đứng giữa vườn hương tuyết cho thanh cái não. Theo trí ta lúc ấy, nếu không được chức kỳ thì thất vọng đến chết, song ta sợ dĩ cố làm cho được, không phải vì cơ sinh tử và vật chất, mà chính vì chỗ tự do trong cõi tin; thà. Ta nhận chức kỳ là một cái chức nghiệp có hứng vị, có thể phát triển được sự tự do cao thượng trong đời ta.

Ta vẫn biết trong 400 người dự thi, chỉ có 3 người được sung chức kỳ. Khi ấy ta hỏi dò ra được 3 người kinh dịch. Trong 3 người ấy có 2 người dân bà gốc, mà một người là anh em với một quốc vụ viên, người này thông tuệ lợi với, kỳ thi này đầu thứ 3, nay đã từ chức kết hôn với một người luật sư ở Paris. Lúc bấy giờ ta rất chú ý đến bọn họ, mà bọn họ cũng chú ý đến ta. Bọn ta cùng học một thầy (thầy dạy khi dạy bị việc thì kỳ), nhưng ta tự dưng cách học của ta, không theo ý thầy mà được thầy phải theo ý ta. Thấy thường báo ta rằng: « Dạy cho có một khóa, bằng dạy cho kẻ khác ba khóa ». Hân hân ta tự học, dự bị cả một vài chục cái vấn đề, nhưng không muốn cho thầy biết mà dùng tài liệu dạy cho kẻ khác. Thấy dạy ta là một người chức viên, dạy ngoài thì giờ chính thức. Nhưng đến thầy dạy thì giúp ích cho ta, mà những điều ta biết thì không muốn cho thầy biết. Vì chỗ ấy là chỗ quan đầu sinh tử của ta. Những bài ta làm mà tự biết là hay là được, ta không đưa lên thầy chấm. Ta e thầy biết rồi sẽ học của ta, ta càng không muốn bọn họ đồng học nhân đó mà biết được của ta. Chỗ ấy có hơi quý quyết, nhưng cũng không trái lẽ là bao nhiêu. Ta lấy một

minh mà đánh trận giặc ghê gớm ấy, ngày nay nhớ lại, còn có ý kinh ngạc kia. Đi thi như đánh giặc, muốn thắng kẻ khác nên đầu đầu của mình cho người không biết.)

IV. - Đến ngày vào thi. - Kỳ thi đã đến, phụ nữ ứng thì đến 3, 4 trăm người. Tổng-trưởng thượng nghiệp phải mượn nhà Tế-thành làm trường thi. Trong trường trên thiết trang nghiêm mỹ lệ. Bọn phụ nữ nghèo ngồi đầy làm bài để tìm kẻ sinh hoạt, thật là một chuyện đáng cười.

Đã thi thử nhứt bởi: Những điều lệ pháp luật mệnh lệnh quan hệ về công tác của phụ nữ 18 tuổi trở lên thế nào?

Cái đề phạm vi to lớn như thế, mà chỉ hạn hẹp quyền trong 3 giờ đồng hồ. Bài ta trả lời kể có 16 tờ, nếu có thì giờ, ta còn viết thêm dài nữa.

Buổi chiều, đề thi là: *Ở công xưởng phụ nữ làm việc, có các thứ chất độc nguy hiểm thế nào, và cách dự phòng nên làm sao?*

Bài trả lời của ta cũng vừa ý. Sáng ngày thứ hai, ta dò biết quyền ta được dự hạng thứ 3. Sau khi ta nộp quyền rồi, gặp thầy dạy ta là Luật-sư Đê-Lô-Lô. Thấy nói: « Trò hôm nay sắc mặt có vẻ vui, lần đầu tiên này được như ý ». Ta mỉm cười và nói đại lược bài thi ta cho thầy nghe. Thầy có ý kinh ngạc: « Vậy thì lâu nay trò đều sức học của trò sao? ta không thể tin được. »

Bầm thây nói nhảm đó, vì thầy k ông phải thầy riêng một mình tôi, tôi có ý không muốn thầy đem sức học của tôi mà nói cho kẻ khác biết.

Thầy c cười. Ấy là lần cười thứ nhứt, sau khi thầy trò gặp nhau.

Đương khoảng thì trường thử nhứt và thứ hai, có một khoa y học kiểm nghiệm, không phải người thể pháp trang kiện thì không cấp cách. Vì cái chức lao động kiểm tra, là việc khó học; có hỏi trong một ngày phải đi qua thang lầu 50 tầng nên cần phải có tâm, phổi và chơn tay đủ sức mới khám được.

Trường thứ hai, thì hỏi miệng. Mỗi lần 5 người. Khi ta tới trường, một số cách mạnh dạn cho quan trường biết, giương như tường vách ngựa trước, cũng đủ sức mà xô đẩy đi. Cảnh tượng kỳ ngày nay còn tưởng thấy trước mắt. Có một viên quan trường, xem ý không ưa ta, không phải là có ý phân đối riêng gì với ta, chỉ vì đã có chịu lời thỉn thán của kẻ khác, (quan trường này

CHUYÊN LA

MỘT NGƯỜI ĐỨC CHẾT ĐỂ DI SẢN LẠI CHO CHÍNH-PHỦ TRUNG-HOÀ

Heinrich Basset người Đức, mới tạ thế tại thành phố Brizen (Y-dại-lợi), thọ 81 tuổi.

Sau khi ông tạ thế rồi, người ta thấy dưới giường ông một cái va-ly nhỏ, trong ấy có 50.000 mác (marks) bằng đồng vàng, 30.000 mác bằng bạc giấy, và bạc ngoại quốc cùng mấy tập giấy « séc » (chèques), cả thảy tính có 5 triệu mác. Cũng trong cái va-ly ấy lại có một tờ di-chức nói giao hết di sản ấy cho chính phủ Trung-hoa dùng về việc phân đấu với chính sách xâm lược của người da trắng.

Heinrich Basset hồ còn sanh tiền sống về nghề « ăn xin », ăn bộn rạch rưới, ở trong một gian nhà rất tồi tàn. Thường ngày đi dạo ngoài đường, lượm nhặt những giấy lợi và xin tiền. Thên-thoảng ông đi đâu biệt tăm biệt tích ít ngày, rồi lại trở lại. Trong nhà ông thì một ngọn đèn chong thừng xuyên, vì ông cần để đốt giấy, đốt luôn, giấy bỏ từng bó. Người lai cũng cho là những giấy lợi lượm ở ngoài đường kia, không ai ngờ là những văn kiện chính-trị rất quan hệ.

Trong cái va-ly nhỏ của ông ta, ngoài số bạc triệu và tờ di-chức nói trên lại có một cái giấy chứng nhận do một ngoại quốc nào đã mạo làm của chính phủ Tô-Nga rồi phát cho.

Trước khi ông chết một ngày, ông có đưa cho bà già nhà ông ở đầu, xem cái ảnh một người lính Đức hồi 1870, mà nói là ảnh của ông, lại vòng cười oai-lên, rồi nói lớn: « Sẻ có giặc, sẽ có giặc ». Nói rồi lại cười.

Heinrich Basset là một tay mặt tham chẳng? Có lẽ cái gì hơn nữa kia. . . .

Một điều hi mật, đến nay hãy còn bí mật.

Hà con ông Basset không nhận tờ di-chức kia, và đã phát đơn kiện đại-sứ Trung-hoa ở La-mã.

GIẤY TỜ CHUYÊN NHIỀU

Sáng hôm 25-5 một người nữ-lao-dộng, ngoại 20 tuổi ở số máy sợi đã bị bắt vì tình nghi có chôn trong hội kín.

Lý của ở làng Ngọc-sơn, huyện Thuận-chương, can việc thủ mưu các cuộc ám sát tại miền ấy, đã bị án khổ sai chung thân và đã bị đày đi Koutum.

Chuyến tàu « Claude Cheppe » khởi hành từ Saigon, có 17 phạm nhân ra Tourane và 1 người ra Bắc-kỳ.

Một dây lính đoàn có khám phá tại nhà Nguyễn hủ Ngô (tính Quảng-trị) được 11 viên cốt mìn (dùng bắn đá). Ngô khai là của một viên kỹ-sư công chánh ở Savan-nakhet (Lào) giao cho, vì trước có thầu việc ở Lào.

Vừa rời tàu Paul Doumer ở Nam-kỳ có chở 20 người bị can vào tội phá rối cuộc trị an về Bắc-kỳ.

Hai người lính Hồng-Mao tên là David John và King-Jones ở Tin-châu (Singapore) trốn sang Đông-dương đã bị bắt và bị phạt mỗi người 25 ngày tù.

Hôm 14-5 một người hội kín tên Thoa ở Quán tre, tỉnh Gia định (Nam kỳ) bị bắt trong khi đi quyền đầu.

AI CÓ BẠCH-THÒN-TRUNG?

Trông như sơ mĩ, xin cử hỏi mua nơi M. NGUYỄN-TRUNG-THAM Quảng-trị Donghoai thuộc trị rất thanh hiện, không phải tán nhiều.

Xin đừng rằng ai uống thuốc kỳ mà trúng không ra, không lành bệnh thì cứ viết thư nói, chúng tôi sẽ hoàn tiền lại ngay, giá hai hộp vừa uống là 1\$20. Ai mua buôn từ 20 hộp trở lên xin tính hoa hồng 25%. Ai giới thiệu được 15 người mua xin tính hoa hồng 25%. Bán mua theo cách nhận hóa gáo ngân.

Nên chú ý rằng:

MIỆU BẢO CHẾ THÁI-QUANG-KHIẾT & QUINON

Bản thuốc đã tốt mà rẻ, Chuyển tàu nào cũng có thuốc bên tây lại cả, nên thuốc được mới luôn. Ở xa mua gửi hết sức mau.

Việc Thế-gioi

Một chiếc tàu Nhật bị cháy

Thượng-lũ, 23 mai. - Các tàu Nhật Dombay Maru đậu tại bến, chứa những thùng dầu hỏa cùng súng đạn, và sắp sửa cử đạo quân thứ 9 về Nhật-bản, bị cháy hôm qua.

Một sự bất bình giữa chính phủ Nam kinh

Một người trong ban kiểm tra buộc tội Ông tinh Vệ hành động trái với hiến pháp vì tự ý ký hiệp định đình chiến mà không trình ban kiểm tra. Ông tinh-Vệ trả lời lại rằng: lời buộc tội ấy không có căn cứ vào đầu hết, vì theo hiến pháp đã trình hiệp định kia cho Trung ương hội đồng chính trị xét rồi.

Thượng-hải, 25 mai. - Trung ương hội đồng hành chính đã bác đơn từ chức của Ông tinh-Vệ, trước ban hành chính và là đơn từ chức của Yu-Yu-Jen, trước ban kiểm tra. Trả lại, đã cất chức viên đồng đốc bưu chính Lung Ta-Fu.

Viên phó lãnh sự Anh ở Nam kinh bị bắt

Thượng-hải, 24 Mai (Arip) - Viên phó lãnh sự Anh ở Nam-kinh, Graham, được đi dưới sông Peng-Fu, thình lình bị một phát súng làm bị thương khá nặng. Thủ phạm là một người Hoa Tàu. Phó lãnh sự Graham đi cửa một viên cố đạo bị bắt mới được thả ra.

Bom nổ ở Tientsin

Có tin ở Tientsin rằng một người là một người ta nghĩ là có chôn trong một đống bãi Nhật - ném vào đó giới Nhật 8 quả bom. Có mấy người Trung-hoa bị thương.

Tình hình Thượng-hải

Thượng-hải, 25 Mai - Hôm nay quân Nhật đã rút lui khỏi Ngô-tang và miền Paoshan.

Thượng-hải, 26 Mai - Chánh phủ Trung-hoa đã nhận xét những điều yêu cầu của các tổng sự ở bưu điện, nên cuộc tổng bãi công đã được lại.

Thượng-hải, 27 Mai - Tại miền Nantao, vì cảnh binh với lính rời rạc của đạo quân thứ 19 xung đột nhau, nên đã thiếp quân luật động giữ trật tự.

Một chiếc tàu Mỹ bị chìm ở sông Dương-tử

Thượng-hải, 27 Mai - Có tin ở Ichang cho hay rằng một chiếc tàu Mỹ đang chạy giữa sông Dương-tử, thình lình bị chìm. 55 người trong chiếc tàu ấy mà chưa vớt được là 40.

(Xem qua trang 4, cột 3)

VIỆC TRONG NƯỚC

HUỆ

Nên giữ gìn trẻ em trong lúc mùa nắng

Mùa nắng, khi trời nóng nực, thường hay sinh bệnh thien thời. Vậy con nên giữ gìn trẻ em đứng cho ăn bậy như các thứ trái cây, rau sống, thịt tươi, cùng các món quá.

Ở Hanoi và Hải-phong đã thấy người ta chết vì bệnh ấy.

THỪA THIÊN

Cầu Pouysane

Lê Khánh-thành cầu Lang-cô đã mở ngày 19 Mai vừa rồi. Tuổi là con đường thiên lý từ Huế vào Nam đã thông suốt, không có nơi nào phải đi khờ khạo qua sông nữa. Quan Toàn quyền vào Nam, nhân dịp ngài có dự lễ Khánh-thành cầu ấy và đặt tên là cầu Pouysane.

Pouysane là tên một quan Thanh tra Công chánh ở Đông-Pháp đã tạ thế bên Pháp mà có di chúc xin đem đi tài trợ nơi đỗi núi gần cầu Lang-cô là một nơi tiền sinh đã ra mầu.

NGHE AN

Có giặc tha, sao không thấy về?

Nguyễn-Luân tức Ngô-Nour, hiện bị đày ở Bannmethuot. Kỳ tháng mười một năm ngoái đã có giấy sức về chỗ lý dịch và thâu nhân anh ta nhận bồi quản thú; họ đã làm giấy phả minh, rồi chờ mãi chẳng thấy anh ta về. Đến tháng giêng năm nay lại có giấy sức về bảo nhận như thế nữa, mãi đến nay mà người nhà vẫn cứ còn ngóng trông anh ta.

Việc tin tin tha ấy là do ở đâu? Chưa biết

Cải chính

Trong số trước, bài thời sự « hai đầu thỉn cũn » của dân làng Tiên-lian, phủ Hưng-nghuyên, tỉnh Nghệ-an chưa được phải in-linh như đã đề lảm.

HÀ-TĨNH

Lê thúc Cơ bị giữ lại tại sở Mật thám

Lê thúc Cơ là con ông Cửa Lê-dinh-Diệm, quê ở tổng Canh-Hoặc, phủ Thạch-hà, cựu sinu viên trưởng Cao đẳng Công chính Hanoi, bị bắt một lần với cha hồi tháng Septembre năm 1930, và bị phát vắng vào Phan-thiết một năm, sau xét ra vô tội, được tha về. Ở nhà được mấy tháng, Cơ bèn ra Vinh xin vào làm tại sở Đẩu thủy nhập điền. Làm được chừng một tháng thì có giấy quan phủ đòi về, song Cơ viết thư xin hoãn đến lễ nghi Pentecote sẽ về thăm quan. Đến ngày lễ ấy, Cơ về huyện, thì quan huyện cho bay rằng sở Mật thám Hà-tĩnh đòi có việc. Cơ liền lên sở Mật thám thì bị giữ lại tại đó, đến nay cũng chưa thấy về. Không rõ vì có gì.

QUẢNG NAM

Về việc bầu cử chánh tổng

Bản báo tiếp được bài lai cáo của một người dân tổng Hòa-giang.

Sách dạy Thời-miền

Thời-miền là dạy các khoa: thần-học, thời-miền-học, nhân-điện-học, âm-thị-học, xuất-hồn-học, giảng-thần-học, thần-giao cách-cảm-học, trị-bệnh-học, v. v.

Mục đích là để phá tan cái nền mê-tin dị-đoan của nước nhà; mưu tìm cái thuật « sống mãi không chết » cũng là khám phá cái Mây-Bi-Mật của ông Tao-Hóa vậy. Mà là gì? Quỷ là gì? Bùn mê là gì? Phù thủy là gì? Chữa bệnh không phải thuốc là gì? Đổng bóng đồng thiệp là gì? Tại sao lại chữa bệnh và sai khiếm cũng là hiện hình được ở nơi xa mình? Học giới có thể bay được (bên Tây đã có người học thời-miền mà bay được). Đầu là do học thời-miền mà ra cả chứ đâu!

Trọn bộ 4 cuốn. Giá 1\$50, ở xa thêm cước 0\$12. Mua buôn mua lẻ theo mautai để cho nhà xuất bản chịu vậy:

NHẤT-NAM THU-QUÁN

26 - Phố Hàng Bông - 26
HANOI

huyện Tiên-phước gọi lại nói về vụ tranh chức chánh tổng; xét ra trong việc tranh cử này không có giá trị là: ai cũng vì mục đích tiền bạc ruyơu thĩ mà tranh nhau, chứ chẳng có ai có lòng chân thành gì với dân. Còn nói tự cách thì ai cũng như vậy, không hơn kém là bao nhiêu. Song đầu thế nào miền các người bảo cử biết giữ giá trị cái phiếu của mình, không vì ruyơu thĩ tiền bạc gì mà cử người trái với lương tâm mình là được.

T. D.
QUẢNG NGAI

Có thuốc gì xin chỉ bảo giùm

Tôi có người bà con sinh một đứa con trai năm nay gần hai tuổi. Không rõ nguyên nhân vì đâu mà cái đầu của đứa bé kỳ mỗi ngày một to thêm, phía trên mô-ác lại mềm, ấn lên ần x ỉng được; ăn như thế, đứa bé không biết đau gì cả. Hiện nay nó vẫn mạnh như người thường, chỉ có cái đầu to bằng trái mít, nặng quá, nên người dầy không được (cái đầu cứ chúi xuống luôn) chỉ nằm mà chịu. Đã đi nhà thương không bớt, vậy xin các bậc danh y Tây Nam, ngài vào rồi chữa bệnh ấy về cách điều trị, xin làm ơn chỉ bảo giúp cho. May ra khỏi được, cháu những đứa bé và cả cha mẹ được may mắn ơn sâu, mà sau này ai mắc phải chứng bệnh ấy cũng được nhờ ân đức.

Trần-Nguyên
(Thu-Xà - Quảng-Ngãi)
PHAN-RANG

Cái khổ con nhà lao động sau trận bão

Tôi là một người làm việc ở số mười Cana bị trận bão bão 3 Mai, nhà cửa công sự sập đổ người ta b (Xem tiếp trang tư cột 4)

Ai muốn...

tại hiệu VÂN-MINH mới báo chế một thứ thuốc trà « VÂN-MINH » vừa ngon vừa rẻ. Ai muốn mua si mua lẻ, hay muốn làm Đại lý, xin gửi thư thương lượng.

Kính cáo,
Maison VÂN-MINH
Village Ngọc Đoài
poste
(NORD-ANNAM) PHỐ-NGHĨA

CHÍNH-SÁCH NHẬT-BẢN

ĐỐI VỚI TRUNG-HOA

(Tiếp theo trang nhậ) Bối thế nên muốn giữ cuộc Á-dông hòa bình, cần yếu phải là khiến Trung-hoa tỉnh ngộ...

Vấn đề Thương hải lãn này, hoàn toàn là cái kết quả tất nhiên của công việc làm của quốc gia...

4) Quân đội Nhật bản hành động ở Thượng-hải, giống như bọn họ hành động ở Vạn-châu...

Hiện Trung-hoa ngày nay không phải một cái quốc gia như người Âu Mỹ...

Nói rõ hơn, tức là liệt cường bợ đỡ, bó cái chân sách ghình hớp Trung-hoa...

5) Liệt cường bợ đỡ đối với Trung Hoa, không phải đơn giản lời nói suông...

Các sắp đặt ấy, cốt các nước hiệp đồng mà thì hành, rồi là để đảng, tính về mặt Trung-hoa...

Thượng-hải để thì hành rồi, thì lên lên thì hành ra các địa phương khác trong nội bộ Trung-hoa...

Khách-Quan

VIỆC THẾ-GIỚI

(Tiếp theo trang nhậ)

Tướng Bạch-xuyên tạ thế tại Thượng-hải

Thượng-hải, 26 Mai. - Đã phải cắt một phần ruột và truyền máu 12 lần cho tướng Bạch-xuyên...

Quân Nhật tiến ở Mãn-châu

Từ-từ cấp-nhập, 26 Mai. - Quân Nhật đã bắt đầu việc tiến quân nghịch với chính phủ Mãn-Mông...

Am sát ở Mãn-châu

Có tin ở Phụng-thiên rằng một viên chức ở Mãn-châu đã bị ám sát...

Dư luận Nga về vấn đề Mãn-châu

Mao-tư-khoa, 23 Mai (Had. dép). - Có nhiều diễn văn ở Phụng-thiên...

Nội-các mới Nhật bản

Đông-kinh, 25 Mai. - Nội các mới Nhật bản đã thành lập như sau đây:

- Mọi vụ: Jayamoto Hayashi; Chiến tranh: Kurahiko Takahashi; Tài chính: Katsuko Okada; Thủ quỹ: Kunitachi Koyama; Học chính: Kaneko Kikuzo; Cảnh sát: Fumio Gotô; Ngoại giao: Hiroshi Minami; Công nghệ: Imakita Nakajima; Hòa xa: Chuzo Mitsuchi.

Tình hình Ấn-độ

Bombay, 26 Mai. - Tại khu nhà máy Mandapura lại xảy việc biểu động...

Sau vụ ám sát quan Thống-ling Doumer (Pháp)

Paris, 24 Mai. - Gougouloff nhận những điều người ta nói về anh về anh và ở Ba-lan và Tiệp-khắc...

Biển-động ở Paraguay

Assomption. Nhiều cuộc biểu động nghiêm trọng tiếp xảy ra...

Magasin de Soieries TÂN-LỢI

129 - 140, Đường Tông-đạo - Phương CHOLON. Bán các loại lụa, vải, hàng may mặc.

NGÂM THỐT HUYỀN VALDA TRONG MIỆNG. Thuốc chữa bệnh xán. THUỐC HUYỀN VALDA. MỞI THIẾT PHẢI.

Thuốc chữa bệnh xán. Người nước ta hay ăn thịt tái nên gây mắc phải bệnh xán. Nguyên sử tòa thượng hạng thông phán TRẦN-ĐỨC-CÁNH.

VIỆC TRONG NƯỚC (Tiếp theo trang nhậ) Thương cơ trên 60; tới chẳng may cũng bị thương nơi chún đến bữa nay chưa bớt.

Magasin de Soieries TÂN-LỢI. 129 - 140, Đường Tông-đạo - Phương CHOLON.

NHÂN-TẠO-HUYẾT

Lượng-y YECIOUININE là một chất thành-niên y-học, đã từng tăng-học tại các trường đại-học...

Thuốc này đã phân-chất tại phòng NGŨ-TÍNH ĐẠI-DƯỢC-PHONG. THỬ-nghiệm Đông-dương Hanoi. 114 Rue du Coton Hanoi.

TAM XÀ HỔ CỐT CAO. Tam Xà Hổ Cốt chuyên trị các chứng Phong, thấp, tê, bại. Sinh-Huy 44 Maréchal-Foch - Vinh.

BAC-NINH. Bệnh quý đã có thuốc tiên! Về các loại thuốc chữa bệnh.

CAO-BỒ-PHÔI. Chuyên trị hết các chứng ho đờm, ho khan, ho ra huyết. VIỄN-ĐẠI-BỒ-TINH-THÂN. Chuyên trị thận hư, tinh thần mệt mỏi.